

NOTATKA / NOTE

**Nowe stanowiska *Anisoplia agricola* (PODA VON NEUHAUS, 1761)
(Coleoptera: Scarabaeidae: Rutelinae) w Polsce**

New localities of *Anisoplia agricola* (PODA VON NEUHAUS, 1761)
(Coleoptera: Scarabaeidae: Rutelinae) in Poland

Adam BYK¹, Marek BIDAS², Tomasz GAZUREK³, Kamil GRZESIAK⁴

^{1,3}Katedra Ochrony Lasu, Instytut Nauk Leśnych SGGW w Warszawie, ul. Nowoursynowska 159/34, 02-776 Warszawa;
e-mail: ¹adam_byk@sggw.edu.pl, ³tomasz_gazurek@sggw.edu.pl

²Prosta 290, 25-385 Kielce, e-mail: zuk55@o2.pl

⁴Królowej Jadwigi 6, 20-282 Lublin, e-mail: 14mamil97@gmail.com

ABSTRACT. The note presents new records of *Anisoplia agricola* (PODA VON NEUHAUS, 1761) (Coleoptera: Scarabaeidae: Rutelinae) from south Poland; once again from the Małopolska Highland (Krzyżanowice Średnie at Pińczów, Zawarża at Pinczów) and for the first time from the Lublin Highland (Mikulin at Tomaszów Lubelski, Chyżowice at Hrubieszów).

KEY WORDS: Scarabaeoidea, Anomalini, Anisopliina, faunistic records, S Poland.

W palearktycznym rodzaju *Anisoplia* SCHÖNHERR, 1817 wydzielono trzy podrodzaje: *Anisoplia* SCHÖNHERR, 1817 (56 gatunków), *Autanisoplia* MEDVEDEV, 1949 (3 gatunki) i *Pilleriana* BARAUD, 1991 (2 gatunki). W Europie występuje 47 gatunków (ZORN i BEZDĚK 2016). Jedynym gatunkiem z tego rodzaju, co do którego występowania w Polsce nie ma wątpliwości jest *Anisoplia agricola* (PODA VON NEUHAUS, 1761) (Ryc. 1).

Anisoplia agricola występuje w Europie i Azji. W Europie gatunek został wykazany z Albanii, Austrii, Bośni i Hercegowiny, Bułgarii, Chorwacji, Czech, Grecji, Kosowa, Mołdawii, Macedonii Północnej, Polski, Rosji, Rumunii, Serbii, Słowacji, Słowenii, Turcji, Ukrainy, Węgier oraz Włoch. Notowany był także z Białorusi i Szwecji (ZORN i BEZDĚK 2016) oraz Gruzji (BURAKOWSKI i in. 1983). W Azji natomiast został wykazany z Kazachstanu, Kirgistanu, Mongolii, Rosji (Syberia) i Turcji (ZORN i BEZDĚK 2016).

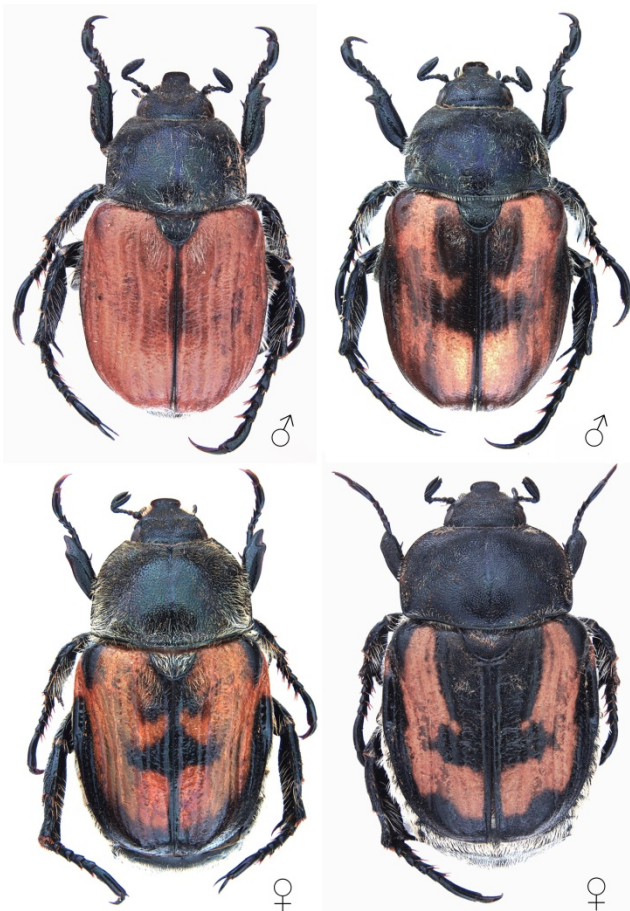
W Polsce jest to chrząszcz rzadko spotykany. Na „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” został umieszczony jako gatunek silnie zagrożony – EN (PAWŁOWSKI i in. 2002). W XIX i XX wieku ogólnikowo podawany z Prus Wschodnich, Prus, Śląska, Królestwa Polskiego

i Polski (BURAKOWSKI i in. 1983). W owym czasie został wykazany z 5 konkretnych stanowisk:

- okolice Rzeszowa (SCHAITTER 1870) (Nizina Sandomierska),
- dorzecza Soły: Bestwina [ad Bielsko-Białą] (WACHTL 1870) (Beskid Zachodni),
- Schlesien [Śląsk]: Brieg [Brzeg], leg. POLENTZ, ca 1930 (HORION 1958) (Dolny Śląsk),
- Schlesien [Śląsk]: Ohlau [Oława], leg. POLENTZ, ca 1930 (HORION 1958) (Dolny Śląsk),
- Niecka Nidziańska: Krzyżanowice [Krzyżanowice Dolne ad Pińczów], pow. pińczowski, u stóp południowego zbocza gipsowego, na granicy pola zbożowego, 30 VI 1961, 1 okaz (SZYMCZAKOWSKI 1965) (Wyżyna Małopolska).

Po 2000 roku wykazany tylko z jednego stanowiska:

- Wyżyna Małopolska: DA68 Mozgawa ad Pińczów, 28 VI 2014, 1 ex., na kłosie jęczmienia, idem, 6 VII 2014, kilkanaście egzemplarzy, na kwitnących trawach, leg. M. BIDAS (BIDAS 2015). Poniżej prezentowane są nowe stanowiska *Anisoplia agricola* w Polsce, w tym po raz pierwszy na Wyżynie Lubelskiej:
 - Wyżyna Małopolska: DA68 Krzyżanowice Średnie ad Pińczów, 13 VI 2014, 3 exx., na kłosach zbóż, leg., det. et coll. A. BYK;

Ryc. 1. Formy barwne *Anisoplia agricola* (PODA VON NEUHAUS, 1761) (fot. Tomasz GAZUREK)

Fig. 1. Color varieties of *Anisoplia agricola* (PODA VON NEUHAUS, 1761) (photo Tomasz GAZUREK)

- Wyżyna Małopolska: DA68 Zawarża ad Pinczów, 11 VII 2015, 20 exx., na kłosach traw, leg., det. et coll. M. BIDAS;
- Wyżyna Lubelska: FB90 Mikulin ad Tomaszów Lubelski, 5 VII 2016, 6 exx., na kłosach traw, leg., det. et coll. T. GAZUREK, coll. Katedry Ochrony Lasu SGGW w Warszawie;
- Wyżyna Lubelska: FB93 Chyżowice ad Hrubieszów (Ryc. 2), 27 VI – 9 VII 2022, 36 exx., na kłosach perzu i zbóż (Ryc. 3), idem, 22 VI – 16 VII 2023, 22 exx., na kłosach perzu i zbóż, idem, 25 VI – 5 VII 2024, 16 exx., na kłosach perzu, leg., det. et coll. K. GRZESIAK, coll. A. BYK.

W Polsce chrząszcze tego gatunku najczęściej spotykane są latem, od połowy czerwca do połowy lipca, na skrajach pól i ugorów, w godzinach przed i popołudniowych. W upalne dni przesiadują one na i bezpośrednio pod kłosami traw, w tym zbóż. Larwy żyją w glebie, odżywiają się korzeniami roślin zielnych, głównie traw.

Wobec braku materiałów dowodowych występowanie *Anisoplia agricola* w północnej części Polski jest wątpliwe. Obecność tego gatunku na Nizinie Sandomierskiej, Dolnym Śląsku i w Beskidzie Zachodnim jest wysoce prawdopodobna, acz wymaga potwierdzenia nowymi znaleziskami. Natomiast jego występowanie na Wyżynie Małopolskiej i Wyżynie Lubelskiej nie budzi wątpliwości. W najbliższych latach można się spodziewać kolejnych doniesień o odkryciu stanowisk tego gatunku w pasie od Lublina i Przemysła po Wrocław i Katowice.

Ryc. 2. Środowisko życia *Anisoplia agricola* (PODA VON NEUHAUS, 1761) (fot. Kamil GRZESIAK)

Fig. 2. Habitat of *Anisoplia agricola* (PODA VON NEUHAUS, 1761) (photo Kamil GRZESIAK)

Ryc. 3. *Anisoplia agricola* (PODA VON NEUHAUS, 1761)
na kłosie zboża (fot. Kamil GRZESIAK)

Fig. 3. *Anisoplia agricola* (PODA VON NEUHAUS, 1761)
on a grain ear (photo Kamil GRZESIAK)

PIŚMIENNICTWO

- BIDAS M. 2015. Potwierdzenie występowania *Anisoplia agricola* (PODA, 1761) (Coleoptera: Scarabaeoidea) w Polsce. Wiadomości Entomologiczne, **34** (3): 71.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1983. Chrząszcze – Coleoptera. Scarabaeoidea, Dascilloidea, Byrrhoidea i Parnoidea. Katalog Fauny Polski, **23**, 9: 1-294.
- HORION A. 1958. Lamellicornia (Scarabaeidae – Lucanidae). Faunistik der Mitteleuropäischen Käfer, **6**: 1-343.
- PAWŁOWSKI J., KUBISZ D., MAZUR M. 2002. Coleoptera – Chrząszcze. (ss. 88-110). [W:] Z. GŁOWACIŃSKI, M. MAKOMASKA-JUCHIEWICZ, G. POŁCZYŃSKA-KONIOR (red.): Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk, Kraków. 155 ss.
- SCHAITTER I. 1870. Motyle i chrząszcze z okolic Rzeszowa. Sprawozdania Komisji Fizyograficznej, **4**: 30-36.
- SZYMCZAKOWSKI W. 1965. Materiały do poznania chrząszczy (Coleoptera) siedlisk kserotermicznych Polski. Polskie Pismo Entomologiczne, **35** (5): 225-257.
- WACHTL F. 1870. Spis chrząszczów z dorzecza Soły i Koszarawy. Sprawozdanie Komisji Fizyograficznej, **4**: 246-262.
- ZORN C., BEZDĚK A. 2016. Rutelinae Macleay, 1819. (ss. 317-358). [W:] I. LÖBL, D. LÖBL (red.): Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Scarabaeoidea, Scirtoidea, Dascilloidea, Buprestoidea and Byrrhoidea. Volume 3. Revised and Updated Edition. Brill, Leiden-Boston. 983 ss.

Wpłynęło: 27 sierpnia 2024
Zaakceptowano: 3 listopada 2024